

Sivistystoimen selvitys tarkastuslautakunnan arviointikertomukseen vuodelta 2014/ EL-H

VD/1701/00.03.00.00/2015

Tarkastuslautakunnan laatima Vantaan kaupungin arviointikertomus vuodelta 2014 merkittiin tiedoksi kaupunginvaltuuston kokouksessa 25.5.2015 ja lähetettiin kaupunginhallitukselle toimenpiteitä varten.

Kaupunginhallitus päätti 8.6.2015 lähettää valtuuston päätöksen toimialoille toimenpiteitä varten.

Strategia

Strategiatyön osalta tarkastuslautakunta toteaa: "Osana johtamisjärjestelmää Vantaa on kehittänyt strategiatyön mallin valtuustokaudelle. Tarkastuslautakunta tutki tärkeimmän ohjausvälineen eli valtuustokauden strategian jalkauttamisen onnistumista kyselyn avulla. Työntekijöille tehdyn strategiakyselyn perusteella voidaan todeta, että työntekijät tuntevat varsin hyvin itselleen henkilökohtaisesti työssä asetetut tavoitteet. Kuitenkin tulosten perusteella strategian jalkauttamista työntekijöille pitää edelleen jatkaa. Erityisesti strategian eri osien välisten yhteyksien selkiinnyttäminen on tarpeen, jotta koko strategian rakentuminen visiotasolta työntekijän omiin tavoitteisiin saakka hahmottuu kunnolla ja saadaan kokonaiskäsitys strategiasta."

Lisäksi sitovien tavoitteiden raportoinnista tarkastuslautakunta toteaa: "Valtuuston asettamat sitovat tavoitteet toteutuivat täysin tai melko hyvin 72 prosenttisesti (83 prosenttisesti vuonna 2013). Taloudelliset tavoitteet toteutuivat paremmin eli 90 prosenttisesti (90 prosenttisesti vuonna 2013). Jossain määrin toteutui 21 prosenttia tavoitteista (10 prosenttia vuonna 2013) ja toteutumatta jäi seitsemän prosenttia (seitsemän prosenttia vuonna 2013). Tarkastuslautakunnalla oli huomautettavaa tai kommentoitavaa 36 prosenttiin tavoitteista, kun edellisvuonna huomautuksia tai kommentteja annettiin 21 prosenttiin tavoitteista. Tarkastuslautakunta kiinnittää tavoitteiden raportoitujen huomiota siihen, että tavoitteista raportoidaan ymmärrettävästi ja selväsanaisesti siten, että lukija ymmärtää mitä on tehty tavoitteen saavuttamiseksi."

Sivistystoimessa monien tavoitteiden mittarointia ja raportointia hankaloittaa toimintakauden poikkeaminen kalenterivuodesta ja kaupunkitasoisesta strategiatyön syklistä. Tästä syystä mittarin lähtötaso saattaa jäädä tulokortin laadintavaiheessa löyhäksi.

Tarkastuslautakunta toteaa myös, että sitova tavoite 9.2. Joustavilla päivähoitopalveluilla tuetaan työllistymistä ja sen mittari on erikoinen, koska lähtötasona ja tavoitteena on lain vaatima taso. Varhaiskasvatuksen perusteena tavoitteelle on sen tärkeys. Tavoitteen toteuttaminen ei ole itsestäänselvyys, sillä paikkatilanteet eri alueilla vaihtelevat kasvavien alueiden asiakkaiden palveluntarpeiden lisääntymisen sekä esimerkiksi kiinteistöjen korjausten ja äkillisten kiinteistöihin liittyvien pulmien vuoksi. Varhaiskasvatus sitoutuu tavoitteen toteuttamiseen myös hankalissa paikkatilanteissa, joita tälläkin hetkellä eri alueilla on.

Sivistystoimi toteaa, että tavoitteiden mittarointia ja raportointia sekä tapaa viestiä strategiasta tullaan kehittämään muun muassa palvelumuotoilun keinoin. Lisäksi sivistystoimen strategiaprosessia kehitetään siten, että jatkossa tavoitteiden asettaminen ja mittarointi toimialalla kulkee entistä enemmän alhaalta ylöspäin valtuustokauden strategian päämäärien edistämiseksi. Konkreettisemmän mittaroinnin lisäksi alhaalta ylöspäin suuntautuvan strategiatyön avulla strategian jalkauttaminen helpottuu.

Monituottajamallit

Tarkastuslautakunta toteaa: "Vantaan strategisena päämääränä on monituottajuuden avulla lisätä asiakkaan valinnanvapautta. Sitovana tavoitteen 2014 on toimialojen monituottajamallien lisääntyminen palvelutuotannossa. Palvelujen kehittämisessä asiakaspalaute ja tuottajan näkökulma ovat keskeisessä osassa. Palveluita kehitettäessä monituottajuuden pohjalta ulkoistettujen palveluiden ja niitä tuottavien palveluntuottajien määrä lisääntyy. Esimerkiksi kasvavan

tuottajayksiköiden määrän tuomat vaatimukset kaupungin toiminnalle on tärkeää ottaa huomioon uusien toimintamallien taloudellisten tavoitteiden aikaväliä määriteltäessä. Näin taataan mahdollisuus tuotannon tehostamiseen ja kaupungin velvollisuuksien täyttämiseen muuttuvassa toimintaympäristössä.”

Sivistystoimessa monituottajuuteen ja palvelumuotoiluun on panostettu hyvin määrätietoisesti. Toteutetuista hankkeista on useita käytännön esimerkkejä kaikilta tulosalueilta. Henkilöstä on koulutettu laajasti palvelumuotoiluun.

Monituottajuus on nuorisopalveluissa pitkään toteutettu toimintamalli. Siinä palveluja suunnitellaan ja toteutetaan yhdessä nuorisotyön ammattilaisten, nuorten, kansalaisjärjestöjen, vapaaehtoisten ja kaupungin muiden toimijoiden kanssa. Palvelumuotoilu on jo melko laajasti käytössä. Palvelumuotoilun koulutusta ja osaamista kehitetään kaikkien taidoiksi. Uusia avauksia tehdään myös osallistavaa budjetointia lisäämällä. Nyt nuoret ovat päättämässä talojen toimintarahojen käytöstä ja toiminnan sisällöstä. Jatkossa toimintaa halutaan laajentaa myös muihin monituottajamallin toteutuksessa mukana oleviin tahoihin.

Perusopetus

Tarkastuslautakunta toteaa: ”Perusopetuksessa pyritään suunnittelemaan opetusta niin, että opetus antaisi oppilaille mahdollisimman hyvin tulevaisuudessa vaadittavia tietoja ja taitoja. Vantaa on tehnyt muun muassa merkittävän satsauksen verkkopedagogiikkaan. Talouden tasapainottamis- ja velkaohjelman säästövelvoitteita Vantaan perusopetus toteuttaa koulujen tilatehokkuutta lisäämällä. Suomenkielisessä perusopetuksessa noudatetaan ohjeellisesti Vantaan opetuslautakunnan vuonna 2011 hyväksymää peruskoulutuksen toimenpideohjelmaa. Ohjelma painottaa lähikouluperiaatetta, joka tarkoittaa, että jokainen koulu ottaa vastuun oman koulun alueen kaikkien lasten koulunkäynnistä. Ohjelman seurantaraportoinnissa todettiin, että kyselyjen ja tehtyjen toimenpiteiden pohjalta voidaan toimenpideohjelman toteuttamista suunnitellusti jatkaa kiinnittäen kuitenkin erityistä huomiota esiin nousseisiin kehittämiskohteisiin.”

Perusopetuksen tulosalue kiittää tarkastuslautakunnan tekemistä johtopäätöksistä ja antamista suosituksista. Alla muutamia asioita, jotka toivottavasti antavat vastauksia suosituksiin.

Vantaalla toimii yksitoista verkkopedagogia, jotka kouluttavat opettajia uusiin opetusmenetelmiin mm. tarjoamalla vertaistukea ja käytännön ohjausta monipuolisesti mm. verkko-oppimisympäristöjen, esitystekniikan, mobiililaitteiden, sosiaalisen median, liikkuvan kuvan, sähköisten oppimateriaalien ja kansainvälistä yhteistyötä tukevien työkalujen hyödyntämiseen opetuksessa. Lisäksi he tukevat uusien mobiililaitteiden pedagogista käyttöä kouluilla.

Opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi 890 100€ erityisavustuksen suomen- ja ruotsinkielisen esi- ja perusopetuksen toimintakulttuurin kehittämiseen. Tänä syksynä käynnistetään kouluissa Gurucafé-toiminta. Toiminta pitää sisällään guruopettajien ja oppilaiden koulutusta, sekä uudenlaisen oppimisympäristön suunnittelun sekä toteuttamisen oppivan yhteisön hengessä, jossa toimintakulttuuria kehitetään yhdessä oppien ja tutkien - innostuen ja onnistuen. Osana hanketta on palkattu myös kolme alueellista erityisopettajaa kehittämään toimivia ratkaisuja koulupudokkuuden ennaltaehkäisemiseksi.

Opetussuunnitelmauudistuksen yhteydessä sidosryhmäyhteistyötä on tehty kaupungin muiden toimi- ja tulosalueiden kanssa. Koulut ovat osallistaneet huoltajia ja oppilaita opetussuunnitelman tekemiseen mm. wilma-kyselyiden, vanhempainiltojen, kodin ja koulun yhteistyö -päivien ja oppilaskunnan hallitusten kautta. Näissä tapaamisissa ja kyselyissä on sivuttu aina laajemminkin koulutyöhön liittyviä asioita.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma HYVIS

Tarkastuslautakunta toteaa: ”Johtopäätökset: Palvelujen uudistaminen on kaupungin strategiatyössä merkittävässä roolissa ja se on keskeistä myös HYVIS ohjelmassa, samoin kuin palvelun käyttäjien ja asiakkaiden osallistuminen palvelumuotoiluun. Ohjelman laatimisessa on otettu harvinaisen laajasti

huomioon lapset ja nuoret sekä vanhemmat ja muut tahot. Erillisiä varoja ohjelman toteuttamiseen ei ole osoitettu, vaan normaalin toiminnan sisällä toimintaa kehitetään ja kohdennetaan järkevästi, jotta saadaan HYVISTä toteutettua. HYVIKSESSÄ teemat on konkreettisten toimenpiteiden myötä jalkautettu hyvin. Myös hyviä tekoja tukevien ja toteuttavien toimenpiteiden toteutumisen seuranta on tämän ansiosta selkeätä. Vuoden 2013 hyviä tekoja tukevista ja toteuttavista toimenpiteistä lähes jokainen toteutui ainakin jossain toiminnassa. Kokonaisvaikuttavuuden arviointi sen sijaan on hyvin vaikeaa kuten yleensäkin poikkihallinnollisten ohjelmien osalta.

Suosituksien mukaan: Yksi teemoista vuosina 2013 ja 2014 oli 'jokaiselle mahdollisuus harrastaa'. Tarkastuslautakunta katsoo, että harrastusten merkitys on hyvin suuri ja tarvittaisiin vaihtoehtoja tavoitteelliselle harrastamiselle (kilpailutoiminnalle). Kouluissa olisi hyvä olla harrastusmaista kerhotoimintaa. Eri lajien hintatietoisuuden levittäminen ja harrastusvarusteiden jälkimarkkinoiden järjestäminen ovat asioita, joissa olisi parantamisen varaa. Suunnitteilla olevan harrastehaun (internetpalvelu) täysimääräinen käyttöönotto ja hyödyntäminen on tärkeää."

Vantaan kaupungin vapaa-ajan toimijat ja opetustoimi ovat edistäneet matalan kynnyksen maksutonta harrastustoimintaa merkittävästi vuosina 2014 ja 2015. Toimintaa toteutetaan yhteistyössä järjestöjen ja seurojen kanssa. Tämän lisäksi Vantaan kaupunki tukee järjestöjen toimintaa ja tarjoaa järjestötoimijoiden käyttöön kaupungin hallinnoimia tiloja sekä ulkoliikuntapaikkoja. Liikuntapalvelujen uudet avustusperusteet mahdollistavat tuen osoittamisen myös vaihtoehtoista harrastustoimintaa (ei kilpailutoimintaa) järjestäville seuroille.

Nuorisopalvelujen tarjoama harrastustoiminta on matalan kynnyksen toimintaa, kaikille avointa ja maksutonta. Nuorisotilojen monet säännölliset toiminnat, kuten kokkikerho, pelikerho, kuntosali tai jalkapallon pelaaminen ovat hyviä harrastuksia. Myös pienryhmätoiminnassa on mahdollisuus kokeilla erilaisia lajeja.

Liikuntapalveluiden keskeinen painopiste on kaikille avoimien, ei lajiliittojen kilpailutoimintaan tähtäävien maksuttomien tai pienillä osallistumismaksulla toimivien harrastetoimintojen tukeminen. Tämä toteutuu muun muassa 'Liikkuva koulu' ja 'Sporttia kaikille' -hankkeissa, joissa lapsille ja nuorille tarjotaan ilmaista ohjattua liikuntaa koulupäivien yhteydessä ja ilta-aikoina. 'Sporttia kaikille' -hankkeen kohderyhmä on erityisesti maahanmuuttajataustaiset lapset ja nuoret, ja sen toteutuksen suunnitteluun ja tiedottamiseen osallistuu myös monikulttuurisuusasian yksikkö.

Lasten kulttuuri järjestää monipuolista toimintaa Taidetalo Toteemissa ja Pessissä yhteistyössä mm. Vantaan Taidemuseon, taiteenperusopetuksen ja järjestöjen kanssa. Tämän lisäksi järjestetään useita erilaisia taideprojekteja (sirkus, tanssi, kuvataide ja teatteri) ympäri kaupunkia. Toiminnan tavoitteena on tarjota eri kulttuuri- ja uskontotaustaisille lapsille ja nuorille mahdollisuus osallistua maksuttomaan tai edulliseen taideharrastukseen.

Kirjastot ovat monenlaisen tekemisen paikkoja, jonne on helppo tulla. Kaupunginkirjaston tehtävä on lukuharrastuksen edistäminen eri muodoissa. Erityisesti lähiöissä tarvitaan paikkoja, joissa on tarjolla myös maksuttomia kulttuurielämyksiä ja työpajoja myös heille, joilla ei ole varaa maksaa kalliita pääsymaksuja konsertteihin ym. Lapset ja nuoret ovat toiminnan keskiössä sekä asiakkaina että tekijöinä. Kirjastoissa on vaihtelevasti erilaisia kerhoja (pelikerhot, tyttöjen kerhot ym.), työpajoja ja tapahtumia, joissa itse tekemisellä on suuri rooli.

Vantaan koulujen kerhotoiminta on monipuolista ja yhteistyökumppaneiden verkosto on laaja. Lukuvuonna 2014-2015 kouluissa toimi noin 350 kerhoa. Esimerkiksi WAU ry:n järjestämä matalan kynnyksen liikuntakerhotoiminta tavoitti noin 800 vantaalaista oppilasta 37 eri koulusta lukuvuoden aikana. Kerhotarjonnassa on kuitenkin vielä koulukohtaisia eroja ja tavoitteena onkin laajentaa koulujen kerhotoimintaa asteittain kaikkiin Vantaan kouluihin.

Kaupunkitasoisena tavoitteena on entisestään tiivistää yhteistyötä nuoriso-, liikunta- ja kulttuuripalvelujen sekä päiväkotien, koulujen, kirjastojen, järjestöjen ja seurojen kesken, jotta

vantaalaisilla lapsille ja nuorille on jatkossa nykyistä enemmän monipuolista kerho- ja harrastustoimintaa omalla asuinalueellaan.

Vaihtoehtoisten harrastusmahdollisuuksien järjestämisen lisäksi oleellista on niistä tiedottaminen lapsille, nuorille ja lapsiperheille. Vantaa-infoissa on materiaalia ja tietoiskuja lasten, nuorten ja koko perheen harrastuksista. Tämän lisäksi esimerkiksi terveystalveissa on tehty aktiivista ohjausta sopivien harrastusten valinnassa ja niihin aktivoimisessa, huomioiden erityisesti erityisryhmät. Vammaisille lapsille, nuorille ja heidän perheilleen on toteutettu harrastustoiminnasta myös kysely ja osallisuusilta vuonna 2014. Osallisuusillalla oli mahdollista kokeilla erilaisia harrastuksia sekä kertoa omista tarpeista ja toiveista harrastuksiin liittyen.

Harrastushakua ei ole otettu kattavasti käyttöön. Hausta löytyy joitakin Vantaan kaupungin ja alueen muiden toimijoiden harrastustietoja. Sopimus Helsingin kaupungin nuorisoihminen kanssa on tehty ja Vantaan pääkäyttäjät on valittu. Järjestelmän käyttöönoton markkinointi ja koulutus ovat kuitenkin jääneet toteuttamatta henkilövaihdosten vuoksi.

Kulttuuripalvelut

Tarkastuslautakunta toteaa: "Kulttuuripalvelut on Vantaalla järjestetty hyvin pienen ja kevyen oman organisaation avulla. Asioita toteutetaan avustamalla vantaalaisia kulttuurilaitoksia ja -yhteisöjä ja tekemällä laajaa yhteistyötä. Kaupungin oman toiminnan painopiste siirtyy kulttuuripalveluita tuottavaan toimintaan. Palvelumuotoilun käytöstä on hyviä kokemuksia."

Kulttuuripalveluiden toiminta painottuu taide- ja kulttuurikasvatukseen sekä taiteen perusopetukseen. Uutena avauksena on yhteistyössä varhaiskasvatuksen kanssa toteutettava TAIKAVA-hanke, jonka tarkoituksena on lasten kulttuurikompetenssin lisääminen ja kasvun tukeminen. Kaksivuotisessa TAIKAVA-hankkeessa varhaiskasvatuksen henkilöstörakennetta kehitetään kulttuuripalveluiden ja varhaiskasvatuksen yhteistyönä siten, että kymmenen päiväkodin ryhmäkohtaisten avustajien työsuhteita on muutettu taidekasvattajien työsuhteiksi.

Tavoitteellisuus ja toiminnallisuus ovat kulttuuripalveluissa lisääntyneet. Kunnallisten ja yksityisten oppilaitosten yhteinen oppilasmäärä vuonna 2014 oli 9 595 opiskelijaa. Kulttuuri ja taidekasvatus tavoitti 45 000 lasta ja nuorta. Näiden lisäksi kulttuuripalveluiden tapahtumista nautti 85 474 ihmistä, ja museoiden näyttelyissä vieraili 3 329 henkilöä. Molempien museoiden maksuton sisäänkäynti mahdollisti näyttelykäynnit tasa-arvoisesti kaikille ihmisille. Kulttuuritarjonta tavoittaa suuren määrän ihmisiä myös Vanhus- vammais- ja sosiaalityön kautta. Kulttuurilla on oma osionsa Wampossa sekä Hyviksessä.

Yksiköiden johtamiseen on kiinnitetty erityistä huomiota ja puolet johtoryhmän jäsenistä on suorittanut strategisen TAJUA -koulutuksen. Johtoryhmän muut jäsenet osallistuvat koulutukseen 2015. Yksi yksikönjohtaja suoritti JET-tutkinnon.

Nuorisopalvelut

Tarkastuslautakunta toteaa: "Nuorisopalveluiden palvelutarjonta on laaja, nuorisotaloista ja kansalais- ja leiritoiminnasta osaltaan nuorisotakuuta toteuttavaan työpajatoimintaan, tuettuun oppisopimuskoulutukseen ja etsivään nuorisotyöhön. Syrjäytymisen estäminen ja osallisuuden tukeminen ovat tällä hetkellä tärkeimpiä tavoitteita. Osallisuutta ja palvelumuotoilua on toteutettu luontevasti ja tiloja käytetään tehokkaasti."

Arviointikertomuksessa nuorisopalveluiden osalta tarkastuslautakunnan havainnot ovat kaikilta osin hyvin myönteisiä. Tavoitteet on johdettu strategisista päämääristä ja niiden voidaan katsoa omilta osiltaan ohjaavan toimintaa kohti strategisia päämääriä.

Johtopäätösosiossa on kiinnitetty huomiota Nuorten työpajatoiminnan vaikuttavuuden arviointiin, jonka nuorisopalvelut on nostanut huolen aiheeksi. Tarvittavia tietojen saaminen nuorten sijoittumisesta pajajakson päättymisen jälkeen 6 kk ja 12 kk ei TE- hallinnosta enää saada.

Syyksi on ilmoitettu tietosuoja. (Valtakunnallisesti tietosuoja tässä ei ole ollut näin ongelmallinen.) Tästä ongelmasta nuorisopalvelut on ilmaissut huolensa monissa eri yhteyksissä ja lukuisat asiantuntijat ovat yhtyneet nuorisopalveluiden näkemykseen. Asiaan tulisi nopeasti saada muutos. Asiaan on nuorisopalveluiden toimesta yritetty saada muutosta TE-hallinnon ja TEM:n kautta onnistumatta. Vaikuttavuuden arvioinnissa kyseiset tiedot olisivat keskeisessä roolissa. Kaupungin työllistymiseen tähtäävissä hankkeissa ja toiminnoissa vaikuttavuutta asiakkaisiin olisi mahdollista arvioida ja seurata vastaavanlaisilla sijoittumistiedoilla.

Opetuslautakunta 14.9.2015 § 10

Apulaiskaupunginjohtajan esitys:

Päätetään antaa esittelyosassa oleva selvitys vuoden 2014 arviointikertomuksesta.

Päätös:

Hyväksyttiin esitys

Asiakirjat: Tarkastuslautakunnan vuoden 2014 arviointikertomus 5.5.2015 on tallennettu extranettiin.

Täytäntöönpano: hallintoyksikkö
ote taloussuunnittelu/ Kirsi Vatén

Muutoksenhakuohje: ei muutoksenhakuoikeutta/ Kuntalaki 91 §

Lisätiedot:

Eila Tanninen, 8392 2913, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi